

ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА

*Ю.В. Соколовська, к.іст.н., доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України.*

*О.В. Гегечкори доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України.*

У зв'язку з тим, що українське суспільство знаходиться у стані трансформації власних цінностей, які спрямовані на розвиток демократичної моделі суспільства європейського зразка, проблема забезпечення гендерної рівності є важливою ланкою у досягненні цієї мети. Об'єктивна тенденція в умовах і способі життя жінки за останні десятиліття істотно змінилася. Жінка стає членом ще однієї, крім сім'ї, соціальної спільноти – професійної. Сьогодні доводить, що з кожним роком кількість жінок у армії зростає. Американська дослідниця Меді Сігел виокремила три групи чинників, що спричиняють інтеграцію жінок в армію: зміни збройних сил; зміни соціальної структури суспільства та зміни культури. Під змінами у збройних силах дослідниця розуміє зміну концепції національної безпеки, воєнної технології, організаційної структури армії, призначення збройних сил та політики рекрутування військовослужбовців.

Зміна соціальної структури суспільства полягає у тому, що протягом останніх десятиліть жінки активно вийшли на ринок праці та в публічну сферу. До культурних факторів Сігел відносить зміни культурних цінностей по відношенню до ролі жінки в західних суспільствах та популярність ліберального принципу рівності прав і можливостей. Як наслідок таких суспільних трансформацій, стає необхідним аналіз «гендерної культури» як суспільного феномена, що накопичує знання стосовно поведінки жінки й чоловіка та формування принципів і норм їх взаємин у сім'ї, місця кожного з них у реалізації суспільних потреб, зокрема у професійному полі.

Гендерна культура – це сукупність суспільних цінностей, які склалися в тому чи іншому суспільстві, відшліфовувалися в

перебігу його історії, і їй повинен підлягати кожен індивід, дотримуючись норм і щодо чоловіка, і щодо жінки.

Такі трансформації породили низку нових соціальних та моральних проблем. Жінки прагнуть гармонійно поєднувати сімейні та професійні обов'язки. Залучення жінок до професійної діяльності відбувався надзвичайно швидко, а норми культури щодо перерозподілу обов'язків між усіма членами родини змінювалися вкрай повільно. Технічний прогрес полегшує працю жінки в домашньому колі, сприяє скороченню затрат її фізичних сил і часу. Рівність жінки та чоловіка у правах в багатьох аспектах є декларативною. Жінки зазнають дискримінації у підвищенні кваліфікаційного рівня, кар'єрному зростанні. В Україні, зокрема, практично не впроваджуються гнучкі графіки роботи та неповний робочий день. Результати опитування 42 жінок, які воюють в зоні АТО, засвідчили, що основні проблеми, на які вказали майже всі респондентки: проблема їхньої можливості приймати рішення в армії.

Змінюється рольова структура сім'ї – функції чоловіка і дружини стають симетричнішими, змінюється уявлення про «годувальника» родини.

Проблеми, яких ми торкнулися, для сучасного суспільства, зокрема для військово-професійного контексту, є важливими і потребують високої особистісної відповідальності й уважного вивчення. Гендерна рівність поки що існує переважно формально.

Нині у складі управління кадрової роботи Головного управління НГУ вже створено службу з гендерної інтеграції, планується введення посад з гендерної інтеграції в оперативно-територіальних об'єднаннях НГУ. Передбачається зняття всіх обмежень щодо проходження військової служби жінками на всіх штатних посадах рядового, сержантського і старшинського складу. Планується впровадження в навчальний процес Національної академії НГУ навчальної дисципліни «Гендерна перспектива», а також включення гендерної тематики в розробку науково-дослідних робіт, у магістерські та докторські дослідження з метою підтримання мотивації у курсантів та викладацького складу Національної академії НГУ щодо вивчення

гендерної інтеграції в секторі безпеки, включення гендерної перспективи в програми курсів підвищення кваліфікації та центрів підготовки особового складу.

Необхідною умовою у вирішенні проблеми гендерної рівності, складовою якої є формування та підвищення рівня гендерної культури, є поступовість і послідовність, інакше існує ризик – перерости в іншу крайність – надмірну і нездорову політкоректність, як це сталося в США і низці європейських країн.

Внаслідок цього постала проблема захисту прав чоловіків: будь-яка відмова жінці з боку роботодавця, вирок у суді не на користь жінки, або звільнення (навіть якщо воно мало підстави) може розцінюватися як порушення прав жінки, гендерну дискримінацію і приниження жіночої гідності. Крім того, деякі дії, які з погляду здорового глузду традиційно вважалися нормальними, почали сприйматися як певні домагання, що потребують адміністративного покарання. Зважаючи на неналежно підготовлений ґрунт в українському суспільстві щодо гендерних перетворень і недостатній рівень гендерної культури, загроза повороту основних засад фемінізму у деструктивне русло є досить високою.